

як інженерно-технологічне досягнення, а як явище, наскрізно означене проблемами гуманітарного дискурсу, адже його впровадження залишає дедалі більше питань, ніж відповідей на запити людства. Особливої актуальності набуває осмислення перспектив широкого використання зазначених систем у професійній діяльності, зокрема у сфері юриспруденції.

Намагання зблизити людину та машину в зазначеній сфері вже мають чимало прикладів. Так, 2016 року дебютував Do Not Pay – робот-адвокат. Це – програмне забезпечення, яке безкоштовно надає консультації тим, кого було оштрафовано на парковці. Робот був протестований у Нью-Йорку та Сієтлі і після цього став доступним у 50 штатах США. Як стверджує його засновник Джошуа Броудер, за два роки свого існування Do Not Pay оскаржив 375 тис штрафів за парковку в неналежному місці, завжди вигравши позов.

На початку 2018 року в США відбулися змагання між штучним інтелектом та юристами. Їх суперником був штучний інтелект – програма Law Geeks, платформа на основі хмарних технологій, що переглядає та аналізує документи на основі визначених критеріїв. Штучний інтелект виявився більш підготовленим, аніж досвідчені фахівці. Найвищий результат комп'ютера – 100 %, а найкращого фахівця – 97 %.

Попри такі позитивні результати попередніх досліджень, залишається чимало питань. Так, окрім технічної складової, передусім слід урахувати гуманітарну складову цього питання, його взаємозв'язок із духовно-культурними запитамі доби. Адже юрист є носієм певних інтересів, світоглядних орієнтирів, чого не можна сказати про машину. Рухливою силою при цьому слугує не стільки ускладнення технічних засобів, скільки культурно-духовні запити особистості, її практичні потреби. Водночас професіограма юриста вимагає від майбутнього фахівця наявності високої інформаційної культури, здатності не лише адаптуватися до поступу новітніх інтелектуальних технологій, а й бути готовим до їх тотального впровадження в світоглядному, моральному, ціннісному контекстах.

Таким чином, основними перспективами використання штучного інтелекту в юриспруденції, які можуть слугувати пріоритетними напрямками подальших досліджень, варто вважати:

- перетворення програмної інженерії на інтелектуальну, зокрема створення програмних систем для імітації інтелектуальної діяльності юриста;
- вияв адаптаційного потенціалу представників професії юриста в нових культурних умовах, зокрема в умовах тотальної інформатизації та поширення систем штучного інтелекту;
- оптимізація технічної складової роботи юриста, зокрема зменшення часу на роздуми та вирішення судової чи правової справи, економія на оплаті праці юристів;
- висування нових вимог до компетентнісних характеристик юриста, адже сучасний представник такого фаху має бути готовим до «співпраці» з машиною, оптимального використання її потенціалу задля встановлення високих правових цінностей та ідеалів правового суспільства;
- актуалізація прогностичної функції філософського знання, зокрема нагальність вивчення окресленої проблематики в контексті як філософської антропології, так і філософії техніки.

Одержано 17.04.2018

УДК 341.231:006.032

Марина Вікторівна СИДОРУК,

здобувач вищої освіти 4 курсу 401 навчальної групи навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри цивільного права і процесу НАВС

кандидат юридичних наук Мазур В. В.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

У сучасному світі, коли проблема прав людини вийшла далеко за межі окремої держави, виникла необхідність у створенні універсальних міжнародно-правових стандартів, які також визнаються як основні права людини.

Основні права людини – гарантована законом міра свободи (можливості) особи, яка відповідно до досягнутого рівня еволюції людства в змозі забезпечити її існування і розвиток та закріплена у вигляді міжнародного стандарту як загальна і рівна для усіх людей. Ознаки основних прав людини: 1) можливості (свободи) людини діяти певним чином або утримуватися від певних дій, спрямовані на задоволення потреб, без яких вона не в змозі нормально існувати і розвиватися; 2) можливості, що обумовлені біосоціальною сутністю людини, належать їй від народження і не потребують «дозволу» з боку кого б там не було, у тому числі держави. Вони не можуть бути «відібрані» за свавіллям влади держави, оскільки не «дані» нею. Це природні невідчужувані права; 3) можливості, які не обмежені територією держави (позатериторіальні) і не залежать від національної належності людини (наднаціональні): вони належать їй вже в силу того, що вона є людиною. Визнання, дотримання, охорона і захист державами (у результаті угод) основних прав людини, закріплених на міжнародному рівні, є свідченням про те, що вони стали не лише об'єктом міжнародного регулювання, але й міжнародними стандартами. Положення про права людини, що містяться у статтях Статуту ООН (1945), стали основою становлення нового інституту права – міжнародного захисту прав людини і основних свобод 10 грудня 1948 р. Генеральна Асамблея ООН затвердила Загальну декларацію прав людини, яка проголосила центральний пункт концепції прав людини – визнання людської гідності кожної особи.

З 1948 р. 10 грудня відзначається в усьому світі як День прав людини. Права людини набули цінності, яка належить усьому міжнародному співтовариству, і отримали обґрунтування в міжнародному праві як правовий стандарт, до якого повинні прагнути всі народи і держави.

Комплекс міжнародних документів (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийняті ООН у 1966 р., Факультативний протокол до останнього) складають Міжнародний білль прав людини (або Хартію прав людини).

До сучасних міжнародно-правових актів належать: Міжнародний білль про права людини, що проголошує невід'ємні права і основні свободи людини; угоди, спрямовані на запобігання і покарання злочинів, що призводять до грубих

масових порушень прав людини (Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26 жовтня 1968 р., Конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 р.); конвенції, спрямовані на захист груп населення, що потребують особливої турботи з боку держави (Конвенція про права дитини 1989 р., Конвенція про охорону материнства 1952 р., Конвенція про статус осіб без громадянства 1954 р. та ін.); конвенції, що мають на меті захист індивіда від зловживань з боку державних органів і посадових осіб. А також документи, що передбачають можливість окремих осіб домагатися розгляду їх скарг (петицій) на свій уряд у міжнародних органах (Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження та покарання від 10 грудня 1984 р. Кожна країна світу, що взяла на себе зобов'язання виконувати міжнародні конвенції, у тому числі про права людини, повинна керуватися принципами і нормами цих угод у своєму внутрішньому законодавстві. Держави, що взяли на себе зобов'язання виконувати міжнародні документи про права людини, зобов'язані створити умови для здійснення і захисту прав кожної людини.

Отже, міжнародні стандарти щодо основних прав, свобод людини і громадянина є важливими і мають значний вплив на внутрішнє законодавство як України, так і інших держав. Кожна держава повинна забезпечувати механізм реалізації захисту прав та свобод своїх громадян. Це невід'ємна складова демократичної держави.

Одержано 17.04.2018

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

УДК 341.2

Олексій Сергійович БОРИСЮК,

курсант 617 навчального взводу курсу № 10 Київського факультету

Національної академії Національної гвардії України

Науковий керівник: доцент кафедри правових дисциплін

Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

кандидат філософських наук, доцент Кондратюк-Антонова Т. В.

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО НЕВІД'ЄМНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ НОРМИ

Особливе місце серед прав людини посідають невід'ємні права. Це права, відступ від яких (порушення) або обмеження яких не може бути виправдано ні за яких обставин. Якщо право на свободу, право на вільне пересування й навіть право на життя у визначених законом випадках держава може обмежити, то право, передбачене статтею 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, є правом непорушним, реалізація якого за жодною ознакою, за жодних умов і за жодних обставин не може бути скасована чи будь-яким чином обмежена: «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

У міжнародній практиці (ч. 1 ст. 1 Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984) під катуванням мають на увазі «будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди».

Крім того, зазначено, що до терміну «катування» не включено біль або страждання, що виникли внаслідок лише законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи спричиняються ними випадково.

Українське законодавство також включає норми, що повністю забороняють катування в будь-якому його прояві. Зокрема, на найвищому юридичному рівні, ст. 28 Конституції України визначає право кожного на повагу до його гідності:

«Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідженням».

Реалізація цього положення знаходить своє місце у низці вітчизняних законодавчих актів, включаючи постійне нагадування про заборону такого явища у відомчих інструкціях правоохоронних органів.

Міжнародні договори визначають суб'єктом катування тільки наступних осіб: 1) державну посадову особу; 2) іншу особу, яка виступає як офіційна особа; 3) іншу особу – з підбурювання офіційної особи, чи з її відома, чи за її мовчазної згоди, у вітчизняному законодавстві – будь-яку осудну особу, що досягла 16-річного віку (ст. 127 КК України).

Таким чином, проблема полягає в тому, що з огляду на національне законодавство суб'єктом катування може бути будь-яка особа, яка здійснила зазначені у статті дії, а не тільки представник органу державної влади (офіційної влади), що не відповідає букві та духові міжнародно-правових договорів.

Розглядаючи мету і природу такого явища як катування, дуже важливими є ідеї французького філософа Мішеля Фуко, котрий, говорячи про гуманізацію кримінально-виконавчої системи, описує перехід об'єкта катування від тіла людини до її душі, від публічності до індивідуальної закритості. Катуванням піддається не стільки фізичне тіло (мучення), скільки честь, гідність, людськість людини. Про це необхідно пам'ятати не тільки законодавцям, а і працівникам правоохоронної сфери, представникам Національної поліції та Національної гвардії України при виконанні своїх службово-бойових завдань.

Одержано 17.04.2018

